ГУЗОРИШИ ҶАНБАҲОИ АСОСИИ БАРГУЗОРИИ МОНИТОРИНГ ВА АРЗЁБИИ ИЧРОИ БАРНОМАХОИ СТРАТЕГИ ДОИР БА РУШДИ ЭНЕРГЕТИКА

(оғози силсалаи нави семинарҳои фаъоли дастаҷамъӣ)

21 июли соли 2022

Асоси меъёрию ҳуқуқии таҳияи Барномахои стратеги ва ташкили мониторинги рушди сохахои алохида (1)

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи банақшагирии стратегӣ ва дурнамосозии давлатӣ» (аз 25 майи соли 2022):

- Моддаи 8, банди 3- «Стратегияи миллии рушд ҳуҷҷати асосии банақшагирии стратегӣ мебошад, ки ҳамаи стратегияҳо, барномаҳо ва нақшаҳои амал бо он мутобиқ карда мешаванд»

- Моддаи 12, банди 4 – «Нақшаҳои амали соҳавӣ барои 1 сол ва дар ҳолатҳои зарурӣ барои 3 сол бо имконияти бознигарии ҳарсола аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешаванд»

- Моддаи 16, банди 2 – Ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегӣ бояд ба талаботи зерин мувофиқат кунанд:

1) мутобиқати ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегии соҳавӣ ба ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегии сатҳи миллӣ, **афзалиятҳои сиёсат ва уҳдадориҳои байналмилалии** Ҷумҳурии Тоҷикистон;

2) мутобиқати ҳадаф, афзалият ва вазифаҳои ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегӣ ба **Ҳадафҳои Рушди Устувор;**

3) мавҷуд **будани таҳлили заминавӣ ва асосноккунии мушкилоти мавҷуда**;

4) муайян намудани **воситаҳои ноил шудан ва роҳҳои давра ба давра амалӣ** гардидани мақсаду афзалиятҳо;

5) таъмини **муносибати барномавии мақсаднок байни чорабиниҳои банақшагирӣ, барномасозӣ ва буҷетикунонӣ;**

6) муайян намудани **нишондиҳандаҳо барои мониторинг, натиҷаҳои пешбинигардида ва манбаъҳои маблағгузорӣ;**

Асоси меъёрию ҳуқуқии таҳияи Барномахои стратеги ва ташкили мониторинги рушди сохахои алохида (2)

- Қоидаҳои гузаронидани мониторинг ва арзёбии амалишавии ҳуҷҷатҳои стратегии сатҳи миллӣ, барномаҳои соҳавӣ ва минтақавии рушд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 декабри соли 2018, № 615 тасдиқ шудаст):

- мониторинг ва арзёби бояд дар асоси пайгирии мунтазами индикаторхои тасдикшуда гузаронида шавад…..

- дар самти мониторинг ва арзёбии барномахои стратегии рушд (бо инъикоси масъалахои рушди сохахо) Вазорати рушди иктисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон макоми кории котиботи Шуро ба хисоб меравад….

- методологияи пешниходи хисобот чихати амалишавии барномахои стратеги (бо инъикоси масъалахои рушди сохахо) аз чониби макомоти ваколатдори низоми мониторинг ва арзёби тартиб дода мешавад…..

- мониторинг ва арзёбии нишондихандахои банакшагирифташуда аз руи тадбирхо ва амалхои ноилшави ба хадаф ва вазифахои рушди милли баргузор мегардад….

Таъмини истиқлолияти энергетикӣ ва истифодаи самарабахши неруи барқ – хадафи стратегии стратегии кишвар аст....

- Инкишофи низоми энергетикаи кишвар заминаи мухимро барои баланд намудани сатхи зиндагонии ахоли, рушди сохахою минтака мухайё менамояд

- Баланд бардоштани самаранокии рушди энергетика кафолати:

  - барҳам додани қашшоқӣ ва гуруснагӣ (ҲРУ 1 ва 2)

  - таъмини дастрасӣ ба неруи арзон, боэътимод, устувор ва сарчашмаҳои замонавии энергия барои ҳама (ҲРУ 7)

  - ташаккули шугли пурмахсул ва рушди иқтисодӣ (ҲРУ 8)

  - ривочи чараёнхои саноатикунонӣ, инноватсия ва инфрасохторҳо (ҲРУ 9)

  - таъмини устувории шаҳрҳо ва нуқтаҳои аҳолинишин (ҲРУ 11)

  - нигоҳ доштани экосистемаҳо (ҲРУ 15) ба ҳисоб мераванд.

- Мониторинг ва арзёбии рушди низоми энергетика дар доираи Барномахои стратеги ва Барномахои сохави, Нақшаи чорабиниҳо оид ба татбиқи лоиҳаҳои афзалиятнок дар соҳаи энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин мегардад

Интизориҳои дарозмуддат нисбати рушди энергетика

СТРАТЕГИЯИ МИЛЛИИ РУШД - 2030		
Марҳилаи1 – Барномаи миёнамуддати рушд ба солҳои 2016-2020	Марҳилаи 2 – Барномаи миёнамуддати рушд ба солҳои 2021-2025	Марҳилаи 3 – Барномаи миёнамуддати рушд ба солҳои 2026-2030
Диверсификатсияи манбаъҳои тавлидкунандаи неру, татбиқи лоиҳаҳои кам кардани талафоти неруи барқ ва баланд бардоштани самаранокии истифодаи иқтидорҳои мавҷудаи энергетикӣ	*Баргузории ислоҳоте, ки таъмини шароитҳои кори механизмҳои бозор фазои рақобатнокро барои фаъолияти мавҷуда ба вуҷуд меоваранд, пурра ба анҷом додани сохтмони ҶСК НБО “Роғун” ва таъмини истиқлолияти энергетикии кишвар*	*Энергетикаи обии баркӣ густариши имкониятҳои содиротӣ ва транзитии кишварро таъмин мекунад*

Натиҷаҳои интизоришаванда:

рушди соҳаи электроэнергетика аз рӯи консепсияи 10/10/10/10 таъмин карда мешавад, аз ҷумла:
а) иқтидори лоиҳавии низоми электроэнергетикаи кишвар ба 10 гВт расонда мешавад;

б) содироти солонаи неруи барқ ба кишварҳои минтақа ба 10 млрд. кВт. соат расонида мешавад;
в) диверсификатсияи иқтидорҳои низоми электроэнергетикаи ҷумҳурӣ тавассути зиёд кардани иқтидори дигар манбаъҳои энергия, аз ҷумла ангишт, нафту газ ва манбаъҳои баркароршавандаи энергия, дар ҳаҷми на камтар аз 10 фоиз таъмин карда мешавад;

Тамоюли ноилшавӣ ба ҳадафҳои стратегии мамлакат дар давраи татбиқи БМР 2016 – 2020

Номгӯи индикаторҳо	Воҳиди ченак	2015	2017	2018	2019	2020	Сенарияи индустриалӣ		
							2020	2025	2030
Истеҳсоли нерӯи барқ, ҳамагӣ	млрд.кВт. соат	17,1	18,1	19,7	20,7	19,8	26,2	37,5	40,7
Истеҳсоли нерӯи барқ дар НБО	млрд.кВт. соат	16,8	17,1	17,4	19,2	18,1	24,5	34,4	37,6
Истеҳсоли нерӯи барқ ба ҳар нафар аҳолӣ	ҳаз.кВт.с/наф	2,02	2,0	2,1	2,2	2,1	2,78	3,64	3,67
Сатҳи камбизоатӣ	%	31	29,5	27,4	26,3	х	20	18	15

Тамоюли ноилшавӣ ба ҳадафҳои стратегии мамлакат дар давраи татбиқи БМР 2016 – 2020

	2015 воқеӣ	Афзоиш дар давоми солҳои 2016-2020гг	2020 - воқеӣ	2020 – сатҳи мақсаднок	*Арзёбии натиҷаҳои рушд*
Таъмини истиқлолияти энергетикӣ ва самаранокии истифодаи неруи барқ					
Истеҳсоли қувваи барқ дар НБО – ҳо, млрд. кВт.соат	16,8	+0,6%	16,9	24,5	*афзоиш дар ҳудуди 0,6%, вале бе расидан ба нишондиҳандаи мақсаднок*
Истеҳсоли қувваи барқ ба ҳар сари аҳолӣ , ҳаз. квт.соат/нафар	2,00	+10,0%	2,2	2,78	*афзоиш дар ҳудуди 10%, вале бе расидан ба нишондиҳандаи мақсаднок*
Таъмини саноатикунонии босуръат					
Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ, млрд. сомони (бо нархҳои соли 2020 года)	16,1	+91,9%	30,9	25,8	*афзоиш дар ҳудуди 1,9 маротиба, бо расидан ба нишондиҳандаи мақсаднок*
Ҳиссаи саноат дар ММД	13,3	+4,1%	17,4	13,0	*афзоиш дар ҳудуди 4,1%, бо расидан ба нишондиҳандаи мақсаднок*
Таъмини амнияти озуқаворӣ					
Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ, млрд. сомонӣ (бо нархҳои соли 2020)	27,6	+36,2%	37,6	41,4	*афзоиш дар ҳудуди 1,4 мартиба, вале бе расидан ба нишондиҳандаи мақсаднок*
Сатҳи худтаъминкунӣ аз рӯи намудҳои асосии маҳсулоти кишоварзӣ, бо %	50	+10%	60	65	*афзоиш дар ҳудуди 10%, вале бе расидан ба нишондиҳандаи мақсаднок*
Раҳоӣ аз бунбасти коммуникатсионӣ ва табдил ба кишвари транзитӣ					
Гардиши бор, млрд. т. км	6,0	+30%	7,8	7,2	*афзоиш дар ҳудуди 1,3 мартиба, бо расидан ба нишондиҳандаи мақсаднок*
Гардиши мусофирон млрд.мусофир.км	9,2	-10,9%	8,2	12,1	*коҳиш дар ҳудуди 11%, бе расидан ба нишондиҳандаи мақсаднок*

Ҳаҷмҳои истеҳсоли маҳсулоти энергетикӣ

	2015 воқеӣ	Афзоиш дар давоми солҳои 2016-2020гг	2020 - воқеӣ	2020 – сатҳи мақсаднок	*Арзёбии натиҷаҳои рушд*
Истихроҷи нафт, ҳаз. тонна	24,6	0	24,5	25	*афзоиш мушоҳида намегардад, бе расидан ба нишондиҳандаи мақсаднок*
Истихроҷи газ ҳаз. м3	4111	- 82%	730	4600	*коҳиши истеҳсоли маҳсулоти мазкур дар ҳудуди 82 фоиз, бе расидан ба нишондиҳандаи мақсаднок*
Содироти неруи барқ млн. кВт.соат	48362	+13,8%	55053	4926	*афзоиш дар ҳудуди қариб 14%, бо расидан ба нишондиҳандаи мақсаднок*

Ҳадафи стратегии кишвар – ноил шудан ба амнияти пурраи энергетикӣ бо таъмини рушди комплекси энергетикии кишвар

2016 → **2020** → **2025**

Самтҳои амалҳо ва чорабиниҳои асосӣ:

- диверсификатсияи манбаъҳои энергия;
- ноил шудан ба тағйироти мусбати микдорӣ ва сифатӣ дар энергетикаи ватанӣ;
- ҳавасмандгардонии рушди босуботи превентивии соҳаҳои алоқаманд ва инфрасохтори энергетикӣ

Хусусияти муҳими самтгирии фаъолият:

- идомаи сохтмони агрегатҳои навбатии НБО «Роғун»;
- сохтмони НБО «Себзор»;
- идомаи таҷдид ва азнавсозии НБО-ҳои мавҷуда: «Қайроққум», «Норак», «Сарбанд».
- сохтан ва ба истифода додани иншооти истеҳсоли неруи барқ аз манбаъҳои алтернативии барқароршавандаи энергия дар минтақаҳои ҷумҳурӣ, аз ҷумла дар вилоятҳои Суғду Хатлон ва НТҶ.

Натиҷаи чашмдошт: таъмини афзоиши - ҳаҷми нерӯи барқ, ҳиссаи манбаъҳои барқароршавандаи энергия дар истеъмоли ниҳоии энергия, ҳиссаи аҳолии дорои дастрасӣ ба энергияи гармӣ

Интизориҳои миёнамуддат нисбати рушди энергетика

Барнома	Ҳадаф	Индикатори максаднок
БАРНОМАИ МИЁНАМУХЛАТИ РУШДИ ҶУМХУРИИ ТОҶИКИСТОН БАРОИ СОЛХОИ 2021 - 2025	**Ноил шудан ба амнияти пурраи энергетикӣ (даромуддат)**	Таъмини дастраси ба кувваи барк: соли 2021 – 98,5% соли 2025 - 100%
		Истеҳсоли нерӯи барқ ба ҳар сари аҳолӣ (кВт / соат): соли 2021 – 2,2 соли 2025 – 2,61
	Таъмини устуворӣ дар расонидан ва истеъмоли нерӯи барқ дар тамоми сатҳҳо (миёнамуддат)	Афзоиши ҳаҷми нерӯи барқ (млрд. КВт соат) соли 2021 – 20,7 соли 2025 – 27,6
		Ҳиссаи манбаъҳои барқароршавандаи энергия дар истеъмоли ниҳоии энергия соли 2021 – 0,15 соли 2025 – 0,9
		Ҳиссаи аҳолии дорои дастрасӣ ба энергияи гармӣ,% соли 2021 – 4,1 соли 2025 – 7,2

Чанбахои асосии муваффак будани низоми мониторинг ва арзёби

- *Сифати банакшагирии стратеги* (дар кисмати рушди энергетика) – то чи андоза индикаторхои максаднок инъикоскунандаи максад ва чорабинихои барномави доир ба рушди энергетика мебошанд;

- *Идораи ичрои барномаи стратеги (дар кисмати рушди энергетика)*:

 - оё иттилооти муосир ва боэътимод, аз ҷумла иттилоот аз дигар иштирокчиёни барномаро ҷамъоварӣ карда мешавад, мисол аз низоми маориф доир ба омода намудани мутахассисон барои рушди энергетика?

 - оё ҳамкорӣ/ҳамоҳангсозии самаранок бо дигар барномаҳо ва лоиҳаҳо дар соҳаҳои алоқаманд вуҷуд дорад?

 - оё барои рафъи камбудиҳо дар идоракунии ичрои чорабинихои барнома чораҳо андешида шуд?

- *Арзёбии натичахои рушд (дар кисмати рушди энергетика)*:

 - соха дар самти ноилшави ба ҳадафҳои дарозмуддат чи тавр ҳаракат мекунад?

 - оё натичахои бадастомада ба ҳадафҳои солона мувофиқат мекунанд?

 - натиљањои бадастомада имкониятхоро барои дастраси будани кувваи баркро то чи андоза таъмин менамояд, дар ин самт чи бояд кард?

Мониторинг ва арзёбии рушд бояд имкониятхои зиёдро барои асосноксозии карор доир ба рушди минбаъда таъмин намояд…

- *Хангоми тавсифи натичахои мушаххаси рушди энергетика дар соли хисоботӣ иньикоси чунин чанбахо мухим аст:*
- саҳми соха дар ноил шудан ба нишондиҳандаҳои дар барномаи стратегӣ зикргардида;
- натичахои асосии дар соли хисоботи ба даст овардашуда;
- тавсифи саҳми натиҷаҳои асосӣ дар ҳалли мушкилот ва ноил шудан ба ҳадафҳои барномаи давлатӣ;
- натиҷаҳои ба нақша гирифташуда, вале ба даст овarданашуда, ки фаъолиятҳои асосӣ ва барномаҳои мақсадноки идоравиро (аз ҷумла марҳилаҳои барнома) иҷронашуда ё нопурра иҷро карда шудаанд.

- *Тавсифи омилҳое, ки ба татбиқи Барномаи давлатӣ дар доираи рушди энергетика таъсир расониданд, инҳоро дар бар бояд гирад:*
- таҳлили омилҳое, ки ба татбиқи чорабинихои барномави дар доираи рушди энергетика таъсир расониданд;
- таҳлили оқибатҳои иҷро нагардидани индикаторхои мақсадноки сохави;
- тахлили окибатхои эхтимолии таъсири ин омилхо ба индикаторхои мачмуии амалисозии барномаи стратегиии рушд.

- *Тавсияхо нисбати – Чи бояд кард нисбати рушди соха? Чи бояд кард барои таквияти хамкорихо бо дигар макомоту идорахо? Чи бояд кард барои бехтар намудани низоми мониторинг ва арзёби?*

Дар мачмуъ, интизорихо аз мониторинг ва арзёби дар сатхи вазорати сохави

- таъмини гузариш аз мониторинги ичрои фаъолият ба **арзёбии** натичахои ичрои он;
- кифоя ва дастрас будани махзани маълумот барои ташаккул ва таҳлили нишондиҳандаҳои боздех, ки ба инъикоси хусусиятҳои сифатии рушд мусоидат мекунад;
- ҳамоҳангсозии байниидоравии амалҳо оид ба татбиқи чорабиниҳои БМР;
- ҳамгироии барномаҳои соҳавӣ ва стратегияҳои рушди стратегияи миллии рушд барои давраи то соли 2030, марҳалаҳои татбиқи он.

Ташаккур ……